

מעדני אשר

גיליון ת"י
(שנה ט')
פרשת אחו"ק תשע"ב

י"ל ע"י
מכון "מעדני אשר"

הודעה משמחה

משבוע זה ניתן לשמוע טיעורים מ"מעדני אשר" במערכת קול הלשון
טלפון: 03-6171111/111/47

בן שמזכיר את אביו אחר השנה מפטירתו האם אינו צריך להזכיר זכרונו לברכה?

בפרשתן י"ט ל"ב איש אמו ואביו תראו.

איתא בגמ' קידושין ל"א ע"מ ב' ת"ר מכבדו בחייו ומכבדו במותו, במותו כיצד היה אומר דבר שמועה מפיו, לא יאמר כך אמר אבא, אלא כך אמר אבא מרי, הריני כפרת משכבו, והני מילי תוך שנים עשר חדש, מכאן ואילך, אומר זכרונו לברכה לחיי העולם הבא.

ונחלקו הפוסקים האם כשמזכירים אבא נמי צריך לומר כן: יש סוברים שאין צריך לומר "הריני כפרת משכבו" ו"זכרונו" אלא בדבר הלכה, אבל כשאומר בשם אביו ענינים אחרים ב"מילי דעלמא" אינו חייב לכבדו בדברים אלו, ולכן לא אמרו אלא באביו ולא באמו, כך כתב בתוספת ר"י הזקן קדושין ל"א ע"ב.

אבל להלכה נפסק ברמ"א יור"ד סימן רמ"ב דאין חילוק בין אב לאם בכל זה שגם על אמו אומר "הריני כפרת משכבה" ואין חילוק בין דבר הלכה לדבר אחר שאומר בשמו.

וכשכותבים מכתב נחלקו הפוסקים האם צריך להזכיר: יש שיטה דאז אסור לכתוב הריני כפרת משכבו אף בתוך י"ב חודש, דהא כתיבתו מתקיימת לאחר שנים עשר חודש, כך כתב בהגהות על הרי"ף מובא ברמ"א יור"ד סימן רמ"ב ס"ק י"ג ויש מחמירים אפילו בכתיבה.

ובשו"ת חוות יאיר סימן ע"א מובא בגליוני הש"ס קדושין ל"א ע"ב כתב דהרינו כפרת משכבו נוהגין לכתוב אחר מיתת אביו תוך שנה, אף כי בזכירה בפה לא נהגו, וע"פ הדין נהפוך הוא.

יש להקשות: מהא דאיתא בגמ' ב"ק כ"א ע"א שרבה בר רב הונא אמר בשם אביו לאחר פטירתו הכי אמר אבא, וקשה מדוע לא הזכיר הרינו כפרת משכבו, כמו שמבואר בש"ע, כך מקשה היעב"ץ שם.

ומתריץ היעב"ץ: שזה היה לאחר י"ב חודש.

מעדני אשר: מ"מ קשה דהרי מבואר בגמ' דלאחר י"ב חודש מוסיפים לומר זכרונו לברכה, א"כ עדיין קשה מדוע כאן לא הזכיר כלום.

איכא כמה תרוצים:

א. ע"פ מה דאיתא בספר חסידים סימן תשמ"ה בתוך י"ב חדש שמת האב אם מזכיר אותו יאמר ז"ל אבל לאחר י"ב חודש לא יהיה אומר, חזינן דסבירא ליה שלאחר י"ב חודש אין צריך לומר כלום, א"כ אפשר דהיעב"ץ נמי סבירא ליה כוותיה, מעדני אשר.

אבל בכנסת הגדולה יור"ד סימן ר"מ תמה על הספר חסידים דזה נגד גמ' מפורשת: וכן הקשה במקור חסד על הספר חסידים.

ב. נראה לתרץ, דהגמ' לא הזכירה דווקא את הלשון שאמר, ויכול להיות באמת שאמר הרינו כפרת משכבו, או זכרונו לברכה, מעדני אשר.

מי שאינו רוצה לקום מפני תלמיד חכם האם כופין אותו עד שיקום?

בפרשתן קדושין י"ט ל"ב מפני שיבה תקום והדרת פני זקן.

יש לחקור מי שאינו קם מפני תלמיד חכם האם כופין אותו עד שיקום או דילמא אין כופין על מצוה זה.

הנה איתא בשאלות בפרשתן ומאן דלא קאים, מוקמינן ליה בעל כורחיה, למיעבד יקרא דאורייתא.

יש להקשות: מה החידוש, הרי בכל מצות עשה קימ"ל כתובות פ"ו דמי שאינו רוצה לקיימו כופין אותו לקיימו, ומדוע צריך השאלות לומר דאף במצות מפני שיבה תקום כופין אותו, מדוע היה הו"א שאין כופין אותו, מאי שנא משאר מצוות, כך מקשה בשאלת שלום על השאלות, וכן בגליוני הש"ס קדושין ל"ב ע"א, וכן ביד שאל יור"ד סימן רמ"ב, וכן בעינים למשפט קדושין ל"ב ע"א.

איכא כמה תרוצים:

א. היא אמינא הואיל ואמרין בגמ' קדושין ל"ג ע"ב כל שאינו עומד בפני רבו אינו מאריך ימים וילפינן מפסוקים בקהלת, ומיניה דכל שעומד מאריך ימים, דמדה טובה מרובה, על כן הוא אמינא דהוא כמו מצות עשה שמתן שכרה בצדה כמו כיבוד אב ואם דמבואר בגמ' חולין ק"י ע"ב דאין כופין על זה דכל מצוה דמתן שכרה בצדה אין כופין, קמ"ל דכאן ככופין, וטעם הדבר, משום דזה לא מקרי מתן שכרה בצדה, משום דהחיוב נאמר בתורה, והשכר נאמר בקהלת, א"כ לא הוא מתן שכרה בצדה, כך תירץ בשאלת שלום על השאלות.

ב. היא אמינא דכאן לא שייך ענין כפייה כבשאר מצוות, דכאן אם יעמוד ע"י כפייה, אין זה כבוד והידור כלל, והרי כל המצות עשה של קימה זה רק משום כבוד והידור וכדאיתא בגמ' קדושין ל"ב ע"ב לא אמרתי קימה אלא במקום שיש הידור, וקימה שעי" כפייה לא היא הידור כלל מצד הקם, ורק דעם כל זה מוקמינן ליה על כרחיה משום יקרא דאורייתא המוטלת עלינו, ועל כן זה גם כן מענין היקרא דאורייתא להקים על כרחו את הבלתי רוצה לקום ולכבד את התורה כמו שנתחייב, כך כתב בגליוני הש"ס קדושין ל"ב ע"א.

ג. דמצוה זו היא מצוה חלשה, דהרי הוא יכול למחול וכעין דאיתא בגמ' כתובות מ' ע"א דעשה שהשני יכול למחול לא אמרין עשה דוחה לא תעשה, א"כ הו"א דאין כופין על זה, קמ"ל דכופין על זה, כך תירץ ביד שאל יור"ד סימן ר"מ.

ד. ע"פ מה דאיתא בגמ' קדושין ל"ב ע"ב דדבר זה מסור ללב דיכול לומר שלא ראה, וזה החידוש דמ"מ כופין אותו, כך תירץ בעינים למשפט קדושין ל"ב.

הלימוד בגליון השבוע לרפואת ידידינו
האברך הרב יוסף בן מלכה שליט"א
המפיץ במסירות נפלאה את הגליון במשך כמה שנים באיזור בני ברק
שנפצע קשה בתאונת דרכים
יהא רעוא שבזכות זיכור רבבות בלימוד התורה יקיים בהם הבטחת התורה
משלי ג' ח' רפאות תהי לשרך וְשָׁקִי לְעֵצְמוֹתַי

תורתו מגן לנו היא מאירת עינינו

כל מי שמעוניין ליטול זכות בהפצת תורתו של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי ואפילו בסכום מועט

שיתקשר למערכת עד יום ד' בערב פרשת אמור בטלפון 057-3166560

וכל התורמים יזכרו לתפלה בעיון הקודש ביום ההילולא

וכדאי רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק ברכות ט' ע"א

האם צריך לכבד תלמיד חכם

יותר מכבוד שמכבדים ספר תורה?

הנה איתא בגמ' קדושין ל"ג ע"ב דיש חיוב לעמוד מפני ספר תורה, משום קל וחומר, מפני לומדי תורה עומדים, שנאמר מפני שיבה תקום והדרת פני זקן, זקן זה שקנה חכמה, מפני התורה עצמה לא כל שכן, חזינן דכבוד ספר תורה חמור מכבוד תלמיד חכם.

יש להקשות: מהא דאיתא בגמ' מכות כ"ב ע"ב כמה טפשיא הני אינשי דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבא, דהא באורייתא כתיב ארבעים יכנו, ואתו רבנן ובצרי להו חדא, אלמא דגברא רבה עדיף מספר תורה, כך מקשה ברין בקדושין, וכן במאירי, וכן בתוספת ר"ד, וכן במהרש"א מכות כ"ב, וכן בערוך לנו שם.

איכא כמה תרוצים:

א. לעולם כבוד ספר תורה עדיף, והא דאמרינן בגמ' כמה טיפשיא הני אינשי וכו', הכוונה דהא למיקם מקמי ספר תורה לא ידעינן אלא מכח קל וחומר דגברא רבה, ואם כן איך הם קמים מקמי ספר תורה, ולא מקמי גברא רבה, כך תירץ הר"ן שם, וכן בתוספת ר"ד שם.

אבל המהרי"ט בחידושי לקדושין וכן תמה בערוך לנו מכות כ"ב הקשה על תרוץ זה: שהרי במכות יהיב טעמא אחרינא, דבספר תורה כתיב ארבעים יכנו ואתו רבנן ובצרי חדא.

ב. הא דאמרינן כמה טפשיא הני אינשי, דקיימי קמי ספר תורה, ולא קיימי מקמי גברא רבא, לאו משום דעדיף גברא רבא מספר תורה, דהא איפכא אמרינן הכא, אלא לומר, כיון שאלמלא הם היתה התורה כרוכה ומונחת, ואינה מפרשי לה, כדאמרינן התם, דהא באורייתא כתיב דברים כ"ה ג' ארבעים יכנו, ואתו רבנן ובצרי לה חדא, כמה טפשיא נינהו, דלא סברי דכשם שראוי לעמוד מפני ספר תורה כך ראוי לעמוד מפני לומדיה, כך תירץ הר"ן קדושין ל"ג ע"ב.

ובערוך לנו מכות כ"ב תמה על זה: וז"ל אכן לענ"ד זה דוחק בלשון דמשמע דרצה לומר, כיון דהם בצרי חדא עדיפא מספר תורה, דאם לא כן לימא בקיצור שהם מפרשים התורה.

ג. בודאי דכבוד ספר חמור יותר, והגמ' במכות מיירי מאותם שאומרים מאי אהני לן רבנן על זה אמרינן דאהני, כך תירץ המהרש"א בחידושי אגדות מכות כ"ב ובערוך לנו מכות כ"ב הקשה על זה: דאיך קרי להו טפשים ותו לא, שהרי מני להו הני בכלל אפיקורסים שאין להם חלק לעה"ב, סנהדרין צ"ט ב'.

ד. זה ודאי מי שאינו חכם בתורה שבעל פה, רק שיועד לקרות ולהבין תורה שבכתב בלבד ג"כ מקרי זקן שקנה חכמה וצריך לעמוד לפניו, וא"כ הכי קאמר בקדושין ומה מפני לומדיה עומדין דהיינו לומדי הס"ת מפניה לא כל שכן דודאי הס"ת עצמה עדיף מלומדיה, אבל הכא איירי בגברא רבה שהוא חכם בתורה שבעל פה ג"כ, וזה עדיף מס"ת כיון שבוצר מה שכתוב בתורה, כך תירץ בערוך לנו מכות כ"ב ע"א.

וכן כתב בשו"ת שבות יעקב חלק א' סימן י"א דמעיקרא קושיית הר"ן ליתא דהתם בש"ס דקדושין לא קאמר רק מכח ק"ו מפני לומדיה עומדין היינו חכם כפשוטו אף שאינו מופלג בתורה כל שהוא גדול קצת וראוי ללמוד ממנו וכמבואר ביו"ד סי' רמ"ד בזה ודאי ס"ת עדיף מיניה וראוי ללמוד מתוכה, משא"כ במכות קאמר על הני דלא קיימי' מפני גברא רבה אשר יש בו כח לגרוע ולהוסיף חידוש תורה דוגמא דקאמר ואתי רבנן ובצרי ליה חדא בהני ודאי עדיפא מס"ת, וכן כתב במהר"ט קדושין ל"ג.

האם בזמננו מברכים ברכת אשר חלק מחכמתו ליראיו?

הנה איתא בגמ' ברכות כ"ח ע"א הרואה חכמי ישראל אומר ברוך שחלק מחכמתו ליראיו.

וכן קימ"ל בשו"ע אור"ח סי' רכ"ד סעיף ו' לברך בשם ומלכות.

יש לחקור האם בזמננו אפשר נמי לברך ברכה זו או דילמא בזמננו אין מברכין ברכה זו.

הנה בספר יוסף אומץ יוזפא שמחברו חי לפני ארבע מאות שנה בסימן ת"נ כותב שהברכה לראיית חכמי ישראל ואו"ה לא כתב כי מעטים מאד בזמנינו מי שראוי לקרותו חכם, ומסיים דאכן מי שרוצה לאומרה בלא שם ומלכות לא הפסיד.

וכן בשו"ת תשובה מאהבה נסתפק בזה: וז"ל אני נבוך מאד אם יש לברך בזה"ז על חכם בשם ומלכות ולא שמעתי מרבותי מימי שהיו מברכים ברכה זו אבל לא שמעתי אין ראי' וצ"ל עכ"ל.

וכן בספר פתח הדביר אור"ח סימן רכ"ד אות ו' נ"נ באריכות גדולה בזה ובדברי התשובה מאהבה הנ"ז, וגם מעיד ובה שמיום שעמד על דעתו לא ראה לחכמי גדולי הדור שהיו מברכין ברכה זו בראיית וקבלת פני חכמים גדולים ועצומים בתורה אפילו על אותם ששמש היה הולך מסוף העולם ועד סופו, ולכן בסיכום ההלכה סובר דאין לברך ברכה זו בזה"ז, ומוכיח שכן נראה גם מדברי היעב"ץ ז"ל במ"ק וכן הוא גם משמעות ההלכ"ט, ורק מהיות טוב נכון לברך בהקבלת פנים בלא הזכרת שם ומלכות עיי"ש.

וכן בספר חסד לאלפים להגה"ח בעל פלא יועץ ז"ל אור"ח סימן רכ"ד אות י"ב, כותב דאפשר דכי היכי דאמרו שאין דין ת"ח בזה"ז לענינים אחרים, ה"נ לענין ברכה זו אלא אומר בלי הזכרת שם ומלכות.

וכך פוסק בפשיטות גם בספר בן איש חי ש"א פ' עקב אות י"ג דהרואה חכמי ישראל מברך ברוך שחלק מחכמתו ליראיו בלי שם ומלכות, וסתם לפסוק כמותם גם בספר כף החיים סי' רכ"ד ס"ק י"ט עיי"ש.

ובספר יפה ללב ח"א סי' רכ"ד אות ה' נראה דעתו שלא לברך ברכה זו כלל, שכותב וז"ל ומדכתב הרב הקדוש ר"ח בשער האהבה פ"ו דל"ח ע"ב וכבר ראינו פה צפת שבגליל העליון חכמים שהיה ראוי לברך עליהם ברכה זו יע"ש נראה שאין מברכין ברכה זו עכשיו מכ"ש בזה הדור יתום שנתמעטו הלבבות עכ"ל ע"ש וכן באות ג' שם.

וכך פוסק גם הערוך השלחן בסימן רכ"ד סעיף ו' וז"ל: וכמה שיעור גדלו בתורה או בשארי חכמות לא נתבאר לכן נמנעים עתה מברכה זו עכ"ל.

וכן בשו"ת שבט הלוי חלק י' סימן י"ג נשאל בזה האם בזה"ז מברכים ברכת שחלק מחכמתו ליראיו.

ומסיק: דבספר ערוך השולחן אור"ח סי' רכ"ד כתב בענין זה, היות שאין אנו יודעים כמה חכמה צריך כדי לברך עליו שחלק חכמתו ליראיו ע"כ נהגו שלא לברך ברכה זו כלל, איברא סתימת השו"ע והפוסקים שכולם העתיקו ההלכה לברך ולא גדרו לנו משמע ודאי דשייך גם בזמן הזה, וכנראה הגדר הוא, שמקובל מבני הדור ומנוסה שחכמתו היא חכמת תורה אמיתית ולומד בה לשמה, ונהירנא שכאשר בא גאון הגאונים מהר"י רזח זצ"ל"ה בעל צפנת פענח לועין יצ"ו ברכו עליו ברכה זו, ובב"ח אור"ח סי' רכ"ד משמע קצת שצריך שיהי' בקי בנגלה וגם בנסתר כי זה חכמתו חכמת ה' ידיעת שמותיו.

**מדוע כסף שנמצא בהר הבית אינו שייך להקדש הרי חצר קונה?
בפרשתו י"ט ו' ואת מקדשי תיראו.**

איתא בגמ' בימות ו' ע"ב אי זהו מורא, לא יכנס להר הבית במקלו ובמנעלו ובאפונדתו ובאבק שעל רגליו ובמעות הצרורים לו בסדינו, ולא יעשנו קפנדריא.

הנה נחלקו ראשונים מורא מקדש בהר הבית אם זה רק דרבנן: דהמאירי בימות ו' ע"מ א' כתב מדברי סופרים יש מצוה של מורא מקדש אף בהר הבית, הא מן התורה הר הבית מותר בכך, שהרי מחנה לוויה הוא ואין קרוי מקדש אלא מה שאם נכנס לשם בטומאה חייב, הא מדברי סופרים אף הר הבית בכלל זה.

אבל מדברי הרמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ז' הלכה א' שכתב מצות עשה ליראה מן המקדש שנאמר ומקדשי תיראו, אי זו היא יראתו לא יכנס אדם להר הבית במקלו או במנעל שברגליו או באפונדתו או באבק שעל רגליו או במעות הצרורים לו בסדינו ואין צ"ל שאסור לרוק בכל הר הבית, משמע דהוא דאוויריתא, וכן כתב להדיא המב"ט.

הנה איתא במשנה שקלים פרק ז' משנה ב' המוצא מעות בהר הבית הרי אלו חולין.

יש להקשות: הרי קימ"ל חצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו, א"כ מדוע שלא יקנה חצירו של הר הבית את הכסף להקדש, כן מקשה בקצות החושן חו"מ סימן ר' ס"ק א', וכן בנתיבות חו"מ סימן ר', וכן בתוס' סופר ביצה כ"ט.

איכא כמה תרוצים:

א. יש לומר משו"ה אין הר הבית קונה להקדש מדין חצר, דהא לא שכיח הוא שיכנס אדם להר הבית עם מעות דהא קי"ל דלא יכנס אדם להר הבית במעות הצרורים בסדינו וכו' ועי' תוס' בב"מ כו ע"א ד"ה בהר דבירו מותר ורק בסדינו בפרהסיא אסור יעו"ש וממילא כיון דלא שכיח הוא להכנס שם עם מעות הרי אפילו בחצר הדיוט אין חצר קונה בכה"ג וכדאיתא בתוס' דב"ב דג ע"א ד"ה אדעתיה שכתבו שם דאין חצר קונה בדבר שאינו שכיח שיבוא לשם, כן תירץ במגן גיבורים אור"ח ס' קנ"ד סוף סק"א.

ב. נראה לפי מ"ש הרא"ש והנימוקי יוסף ראש פ"ב סי' ט' ולי יד, א בדפי הרי"ף והרב המנוח פ"ט מגילה גבי מצא בגל דלא קני חצירו היכא דאתי לחצר קודם יאוש ומשום דלא עדיפא מידו דבאיסורא אתי לידיה דלא זכי אע"ג דמייאש בתר הכי וע"ש, וא"כ מהאי טעמא נמי לא זכי חצר הקדש מעות הנמצא בו משום דאתי לידו קודם יאוש, דאע"ג דאדם עשוי למשמש כסו בכל שעה, כיון שבשעה שנפל להר הבית לא ידע דמייאש א"כ באיסורא אתי לחצר, לפי הנ"ל אתי שפיר, כן תירץ בקצות החושן סימן ר'.

ג. ע"פ מה שכתב הרמב"ן בבא בתרא ע"ט ע"מ א' דלא קניא חצר להקדש דמשום יד איתרביא ואין יד להקדש, לפי הנ"ל אתי שפיר, כן תירץ בקצות החושן סימן ר'.

ד. שליח צריך להיות שליח של בעל ממון, ורק בהפקר דליכא בעל ממון כמו בבור ושובך לא צריך להיות שליח של בעל ממון כלל כיון דליכא בהפקר בעל ממון ושפיר זכה החצר להפקר עבור הקדש, במי בור ויוני שובך דהפקר נינהו. אבל אבידה לא הוי כהפקר רק הבעל אבידה מיקרי בעל ממון כיון שכל זמן שלא זכה בה יכול בעל האבידה לחזור מיאוש דמצאתה ואתי לידו משמע וזכה נשתנה יאוש מהפקר וכשהוי בעל ממון צריך להיות שליח של בעל ממון וחצר הוי שליח הקדש ולא של בעל ממון ולא קנה עבור הקדש, כן תירץ בנתיבות המשפט חו"מ סימן ר', מובא בכתם סופר ביצה כ"ט ע"מ ב'.

האם יש ענין לעשות מצות כסיו הדם דווקא ביד ימין?

קימ"ל ס"ר ו' ס"ד כל דבר שמברך עליו צריך ליטלו בימין.

יש לחקור האם כסיו הדם צריך לעשות דווקא ביד ימין כיון דמברכין על זה או דילמא אין קפידא.

הנה בדרכי תשובה יור"ד סימן כ"ח ס"ק מ' נסתפק האם צריך לכסות באותו היד ששחטו כיון דדרשינן במה ששפך יכסה או דילמא זה בא רק למעט רגל כמבואר בגמ' שבת כ"ב ע"א אבל באיזה יד זה לא משנה.

והנה במנחת פיתים בהג"ה לש"ע סימן ר"ו כתב וז"ל דווקא דבר שמברך עליו ואכלו או למצותו כגון אתרוג בעי ימין, אבל שחיטה וכסיו שהבהמה או העוף מונח על הארץ ואין המצוה בסכין ועפר שבידו לחוד, כי המצוה היא לשחוט העוף ולכסות העוף בכהאי גוונא יוכל לעשות בשמאל גם כן, ובארחות חיים סימן תמ"ה הביא חידוש דביעור חמץ צריך להיות ביד ימין.

**איך מותר לשרוף בגד משום מצות כסוי הדם הרי עובר בבל תשחית?
בפרשתו י"ז י"ג איש מבני ישראל וגו' אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל ושפך את דמו וכסהו בעפר.**

הנה איתא בגמ' חולין פ"ח ע"ב היה הולך בספינה ואין לו עפר לכסות, שורף טליתו ומכסה, ומשמע אפילו טלית שלם.

יש להקשות: איזה היתר יש לעבור על בל תשחית משום כסוי הדם, וליכא למימר משום עשה דוחה לא תעשה, הא אינו בעידנא, דבל תשחית עובר מיד, והמצווה מקיים רק אח"כ, כן מקשה בבית יוסף יור"ד סימן כ"ח, וכן בדרכי משה יור"ד סימן כ"ח, וכן בש"ך.

איכא כמה תרוצים:

א. מתניתין מייירי דהבגד או זהב אינו שוה כמו העוף וליכא בל תשחית כדאיתא בגמ' ב"ק צ"א גבי אילן מאכל שדמיו יקרים לבנין מותר לקצצו, כן תירץ בדרכי משה יור"ד סימן כ"ח.

ב. ע"פ מה שכתב הרמב"ם הלכות מלכים פ"ו דאיסור בל תשחית מן התורה אינה רק באילנות, אבל בשאר דברים אינה אסור רק מדרבנן, א"כ לצורך מצוה היתיר, כן תירץ בשו"ת תורה לשמה סימן ר"ג.

ג. אפילו לשיטות שאיסור בל תשחית מן התורה אפילו בשאר דברים, תוס' בי"מ ל"ב ע"ב עיין ברש"י שם מ"מ לצורך מצוה לא מקרי בל תשחית, לא מפני שהמצווה דוחה, אלא משום דהא דאסרה תורה כשמשחית דבר דוקא כשעושהו בלא צורך, אבל אם עושהו לצורך מצוה לא מקרי בל תשחית, ויש ראייה גדולה לזה מהא דשוברין כלי בעת נישואין, ואיך מותר הא עובר בל תשחית, אלא כיון שיש ענין בזה מותר משום דאינו עושה דרך השחתה, כן כתב מהרי"ן חיות ברכות ל"א ע"א, המקנה בקדושתו בק"א סימן ס"ד ס"ק ג' ויותר מזה כתבו התוס' קדושין ל"ב ע"א ד"ה רב יהודה דאם שובר כלי כדי לזרוק פחד על אנשי ביתו אינו עובר בבל תשחית, וכן בשו"ת דובב מישרים ח"א סימן קל"ד כתב דמותר לכרות עצים לצורך לעשות סוכה ולא מקרי בל תשחית כיון דעושה לצורך מצוה, וכן בשו"ת חיים שאל ח"א סימן כ"ג דלכך מותר לקיים מצות קריעה על מת, ואיך מותר לעבור על בל תשחית.

משיב כהלכה

מדור זה נודב ונעריך ע"י ידידנו הרב מרדכי זיסקינד הגר שליט"א ברוקלין

א. הנמנע מלהוכיח את חבירו האם מלבד העשה שביטל האם עובר ג"כ בלאו. ב. וא"כ בכמה לאוין יעבור. ג. אם הוא עובר בלאו, האם יאה צריך להוציא כל ממונו על זה שחבירו לא יכשל באיסור.

ב. באיזה מקרים לא נאמר הכלל של שונא מתנות יחיה, ואיך זה קשור לפרשת קדושים.

ג. בכלאים נאמר ברכות דף יט ע"ב אמר רב יהודה אמר רב המוצא כלאים בבגדו פושטן אפילו בשוק, ומבואר בראשונים שאפילו שישאר ערום לגמרי, האם דין זה נאמר גם באשה.

ד. ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם [ט, כח] איך שייך מישהו ששורט על המת ולא יעבור איסור.

כללי השתתפות

1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגדרה על סך 1000 ₪.
2. כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגדרה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכווי בהגדרה.
3. כל חודש, בראש חודש תערך הגדרה בין כל השולחים, הזוכה ייבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
5. שימו לב: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 077-5558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין שם וטלפון על התשובות.
6. לבורים ופרטים נוספים בטלפון 057-3154010.

מכתבים למערכת

מדוע צריך פסוק שבירת מילה דוחה שבת הרי אינו עושה שום איסור דאורייתא?

מה שהקשמתם בשם אחרונים על הא דילפינן בגמ' שבת ק"ב ע"ג מהא דכתוב ובימים השמיני ימול בשר ערלתו דמילה דוחה שבת, דיש להקשות, לשיטת הרמב"ם פרק ה' מהלכות שבת הלכה ה' דבחבלה ליכא איסור משום נטילת נשמה רק משום מפרק התולדה דדש, א"כ במילה בשבת ליכא איסור דאורייתא כלל, דהרי מפרק צריך שיעור של כגורגרת וכמו שכתב הרמב"ם שם, ובדש מילה ליכא כגורגרת, א"כ מדוע צריך פסוק להתיר מילה בשבת, ותרצתם בשלשה אופנים.

הגאון רבי יצחק מוטצען שליט"א וליאמסבורג מח"ס הואיל משה נראה לתרץ, דלשיטת רבי יונתן, דסבירא ליה דחצי שיעור אסור מן התורה אתי שפיר מדוע צריך פסוק, דאף שאין לזה שיעור של דם, מ"מ אסור מן התורה.

הרה"ג בן ציון מיללער שליט"א ירושלים נראה לתרץ דבמילה בשבת יש נמי איסור מכה בפטיש, שגומר המלאכה, דהרי הכלי דהיינו האדם, אבל נקרא תמים עד אחר שנימול כמבואר בגמ' נדרים ל"ב לכן צריך קרא להתיר מילה בשבת.

מענין אשר: נראה להעיר דבגמ' אבות לרבי מרדכי בענין על הלכות י"ט כתב דמילה בשבת זה מכה בפטיש, ומביא ראיה מהא דמבואר בגמ' שבת ק"ז ע"ג מה לי תקוני כלי מה לי תקוני גברא, אבל במגמת חינוך מסוק השבת מצוה ל"ב מלאכת מכה בפטיש דחה חידשו של המגן אבות, דברור דלא שייך מכה בפטיש, כיון שאינו מתקן בטבעו של עולם רק במצוה שנצטוו, והא דאמרין בגמ' שבת ק"ז ע"ג מה לי לתקן כלי מה לי לתקן מילה, היינו שם מיידי דחייב משום חובל או אם חייב משום איזה מלאכה, אלא שאם מקלקל פטור דמלאכת מחשבת אסרה תורה, שייך שפיר כיון דמתקן לנו לא הויא מקלקל, אבל אם אינו חייב משום מלאכה אחרת, רק משום מתקן דהויא ליה מכה בפטיש, אינו חייב כשהוא לצורך מצוה.

איך אסרו רבנן לשחוט לתוך כלי הרי בתורה מפורש שמוותר לשחוט לתוך כלי

מה שהקשמתם בשם אחרונים על הא דקמ"ל יור"ד סימן ס"ג אין שוחטין לתוך הכלים, דאיך אסרו חז"ל לשחוט לתוך הכלי, הרי הדבר מפורש בתורה להתיר דכתיב "ושחט את הצפור האחת אל כלי חרש על מים חיים" א"כ התירה התורה לשחוט לתוך כלי ולתוך המים, ואף יש כח ביד חז"ל לאסור, הרי כתבו הראשונים והאחרונים מאורי מגילה ה' ע"ב וכן השו"ע וכן אור"ח סימן תקפ"ח, וכן יור"ד סימן ק"א, וכן תוס' סוף פ"ב דהר"ב המפורש בתורה אין כח ביד חכמים לאסור, ותרצתם בשלשה אופנים.

הגאון רבי יהושע העשיל פאדווא שליט"א מאנטסטר הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון נראה לתרץ, דאין כאן היתר מפורש, דהרי זה מעשה מוגבל דהיינו לצורך טהרת מצרע, אבל במומנס אחרים לא מצאנו היתר.

הגאון רבי ישראל שוורץ שליט"א רב ואב"ד קהל הסידים תל ציון

נראה לתרץ, דהא קמ"ל חולין מקדשים לא ילפינן, וברשב"א חולין ק"א דאפילו להקל לא ילפינן חולין מקדשים, ובתוס' זבחים קט"ז ד"ה וילפא דצפורי מצרע הוי כעין קרבן.

מדוע מי שמחלל שבת נענש דווקא בעונש שביתו נשרה

מה שהקשמתם בשם אחרונים על הא דאיתא בגמ' שבת ק"ח ע"ב ב' אמר רב יהודה בריה דרב שמואל משמיה דרב אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת, שנאמר ירמיהו י"ז ואם לא תשמעו אלי לקדש את יום השבת ולבלתי שאת משא וגו' והצתי אש בשעריה ואכלה ארמנות ירושלים, דיש להקשות מדוע מי שמחלל שבת נענש דווקא בעונש כזה של שריפת נכסיו, ולא בעונש אחר, ותרצתם בשלשה אופנים.

הגאון רבי גמליאל הכהן רבנוביץ שליט"א בני ברק מח"ס נגמי אבי ארז נראה לתרץ, ע"פ מה דאיתא בתקוני זוהר דף כ"ב ע"ב ושמו רבני ישראל את השבת לדתם, זכאה איהו מאן דמתקן לה דירה נאה, וביאר בפירושו מתוק מדבש שם ח"ל לדתם כתוב חסד לכן דרשנין שהיא לשון דירה שעל ידי שמירת שבת יורדת השכינה לדור בין ישראל, ולפי זה יורד לומר שלכן מי שלא שומר שבת דירתו נשרף, מידה כנגד מידה שלא נתן מקום לשכינה לדור בעולם.

אנשים שטובלים במקוה האם צריכים להוציא את השניים התחתונים משום חציצה?

מה שחקרתם באנשים שטובלים במקוה האם צריכים להוציא את השניים התחתונים משום חציצה, והבאתם דמגמת חינוך מצה ק"פ כתב שמעתי בשם גדול אחד שנסתפק האם חציצה פוסלת בטבילה בעלי קרי או דילמא אינו פוסל, ומביא ראיה מהא דאיתא בגמ' יבמות מ"ה ע"ב ב' ההוא דהוה קרו ליה בר ארמאה, אמר ריב"ל מי לא טבל לקרוי, א"כ כיון שכבר טבל לקרוי, כבר מהני נמי לטבילת גרים, א"כ מדוע קרי ליה בר ארמאה, ואם נאמר שלבעלי קרי אינו פוסל חציצה, א"כ איך מהני הטבילה גם לגירות הרי שם פוסל חציצה, אלא ש"מ שפוסל חציצה גם בזה, ולכן מהני גם לגירות, והקשמתם דפוסקים דסבירא ליה דאינו חוצץ מה יענו לראיה הנ"ל, ותרצתם.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"ץ מחוקי הדת נראה להעיר דיש לדחות ראיה הנ"ל, דהנה רק רוב ומקפיד חוצץ מן התורה, ורוב שאינו מקפיד, ומיעוט המקפיד חוצץ מדרבנן, וא"כ למה נחוש שמא היה עליו חציצה רוב או מיעוט המקפיד, דאם מקפיד ודאי מסיר החציצה מטעם הקפדותו, ולא נחוש שמא היה עליו חציצה המקפיד ולא הרגיש לפני טבילה, ולחוש שמא היה עליו חציצה ברוב גוף ואינו מקפיד, לא שכחתי שהיא חציצה על רוב הגוף ולא היא מקפיד, ומיעוט שאינו מקפיד אינו חוצץ, ואין לחוש שמא רוב העולם מקפיד ורק הוא לא מקפיד דחוששין דחוצץ לחומרא, זה גמלא שכחתי, א"כ תו ליכא חשש שמא היה עליו חציצה.

האם מותר לעשות מקלחת אחרי טבילה במקוה

מה שדנתם באלו הנהגים להחמיר לטבול לקרוי, האם ראשים הם להתרחץ במקלחת כחמין אחר טבילתם במקוה או דילמא יש ענין להחמיר ע"פ מה דאיתא בגמ' שבת י"ד ע"א דבגזירות ד"ח דבר גזרו טומאה שיפסול את התרומה, מי שבא ראשו ורובו במים שאובים, מטעם שהם היו טובלים במערות של מי גשמים סרוחים, ואחר כך היו רוחצים בשרם במים נקיים כדי להעביר הסרוחין, וההמון בקיאים בדינים מפני שנעשה זה למנהג קבוע, טעו לאמר דהטרה היא המים נקיים וחשו חכמים שיתבטל תורת מקוה גזרו טומאה על זה.

הגאון רבי נפתלי מרמורשטיין שליט"א דומ"ץ ביה"ד לעניני סגנונות בירושלים

הרה"ג ניסן רייך שליט"א כולל זאנו בית שמש נראה לציין דבשו"ת דברי יצ"ב יור"ד סימן ק"ב כתב כמה טעמים מדוע לא שייך החשש היום, (אחד) דדוקא בומניהם שמי המקוה היו סרוחים ושעו לומר שאינן מטהרין, משא"כ חכמים, השני) רק באופן של נפילה, אבל במקלחת דידן שאינו כמו שעשו אז, ומינכרא מילתא דלרחיצה עבדי כהאי גוונא לא גזרו, השלישי) לפי מה שכתב הריטב"א שדוקא בג' לוגין גזרו ולא ביותר, הרביעי) בומניו שבטלו לטבילתא ליכא חשש שיאמרו דאלו מטהרין.

הרב מרדכי גלנדואר שליט"א קרית בעלזא בית שמש

נראה לציין דבר נפלא מה שכתב בספר חכו ממתקים להגאון רבי שלמה זלמן אירבעך ז"ל שאמר שלפני הטבילה יש להתקלח משום "זאהבת להעך" ולאחר הטבילה "משום מכוך".

הרב יהושע רייזמן שליט"א קרית בעלזא בית שמש

נראה לציין דבספר דגל מתנה אפרים פברשת תרע"ד הוזהר מביא בשם הרמב"ן שמתרץ על זה, כיון שבא במימי החסד ששרשו בחכמה ודעת מיד נטהר.

הרב יעקב יוסף סלמון שליט"א בחול

הרב יוסף חיים הלוי בירנבוים שליט"א כולל באר יוסף מודיעין עולית יש לציין דבשו"ת שבת הלוי חלק ו' סימן ל"ג אית ב' דן נמי בהאי שאלה, וכתב דליכא איסור להתקלח, כיון דאינו אסור מדינא.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: leviber@gmail.com לבגידות בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560 מי שמעוניין להצטרף לאלפי המנויים נא להתקשר למערכת

גליון זה נודב לעילוי נשמת הרב אליהו בן יהודה ז"ל דרעי נלב"ע ר"ח אייר האי שתא ת.נ.צ.ב.ה. הונצח ע"י המשפחה

גליון זה נודב ע"י ידידינו הרה"ג שרגא פאזויל מאשנסקי שליט"א מאנסו לעילוי נשמת אחיו הרה"ג רבי יעקב עקיבא בן הרב צבי ז"ל לרגל יום השלושים נלב"ע אור לדי' ניסן האי שתא ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון לרגל שמחת אירוסין בנו הבח"ח משה שמואל ני"ו עב"ג בת הרב אברהם ערליך שליט"א לונדון יהא רעוא טבוכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד הרב יקותיאל זלמן היבנר שליט"א בארא פארק לעילוי נשמת אמו ה"ה מרת יוכבד בת הרב יצחק ע"ה נפטרה ד' אייר תשנ"ג ת.נ.צ.ב.ה.